Ն. 4446 1880 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 3 ՇԱԲԱԹ — ԵԻԿԻՐՄԻ ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ — ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 15 ՇԱԲԱԹ Ն. 4446

ԳԻՆԱԹԼԱՐ

Իսթանպոլ իչին
Պիր սէնէ մէհիտիյէ 10
»
Ալթը այ 5
Իւչ » » 2 ½
Պիր նիւսխէ 40 փարա մէհիտ

Թաշրաար իչին
Պիր սէնէ, մէհիտիյէ 10
Ալթը այ » 6
Բօսթա իւճրէթի պիզէ այիտ տիր։

Անատոլուի Էֆէմերիս

ՄԻԻՆԱՏԻՒ ԻՐԱՃԻԷԱՍ

ԻԼԱՆԼԱՐ

Պիրինճի տէֆա իչին սաթը 3 ղ.
Իքինճի » » » 2 ղ.
Դէչիւնճիւ » » » 1 ղ.

Իրան սրբասրնա զօնուլմասան իլանաթ ու իխթարաթը սաթը 5 ղ.

Մէքթուպլար Կ. Պ. Փանոսեան խամինէ կազրլը

Իսթանպոլտա, Գալաթատա Բէյ Շէնպիհ-պազարընտա Իրսի խանընտա Ն. 41։

ՇԷՎԱԼ 1297 ՀԻՋՐԻ 10 — ԻԼՈՒԼ 1296 ՀԻՋՐԻ 3

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

ԱԾԱՆՈՒ ՀԱՎԱՍ

Լօնտրա, 14 սեպտ.

Պէրլինտէն Մօրնինկ Բօսթ գազէթասընա չէքիլէն պիր թէլէկրաֆնամէյէ կէօրէ, Ալմանեա տէվլէթի, Ավթրիա վէ Իթալեա տէվլէթլերի միեանէսինտէ պիր իթթիֆագը թամամ ադմնէ կէրմիեէթլէ չալըշըլմադատը։

Բակիւզա, 14 սեպտ.

Իրանտէլ նամ Ֆրանսէզ ավիզօ փաբօրու տիւն ագշամ պուրատա միրուտ իթտի։ Ֆրիէտլանտ վէ Սիֆրէն նամ զբրհլբար տախի պուկին միրուտ խտէճէ.ք տիրլեր։

ՏԱԼԻԼԻՅԷ

Բազար իրթէսի կիճէսի, մապէյնի հիմանեուռնտա մէճլիսի մանխասուլ միւ.քէլա ագտ օրունմուշ տուր։ Մէղքիւ.ր մէճլիս տապահա գատար տէվամ խտիպ, Դարատաղ մէսէլէսինին պիր ան էվվէլ խիթամ պուլմաք էսպապընա տայիր թատթիլի էֆքեար օրունմուշ տուր։

Տինքի կիւն Պապը Ալիսէ, երինէ մէճլիսի խասը միւ.քէլա թէճէմմի խտիպ, էնտայլ մէճլիսատէ Վէլի Միզա բաշա իլէ մանխասպէրէ պույրուլմուշ տուր։

Նիւմայիշլի պահրի մատատէսինէ տայիր մաղիւմաթը ըէսմիեէ օրմնէզ, ֆագաթ բիվանէթի զարադ իլիսկտիկինէ կէօրէ, գապինէթօ.ը նիւմայիշի պիր աղ միատէթ տահա թէէխիր իթմէ.ք եօրունատա գէմարը էֆքեարատա պուլունմուշ.ը տը, լաքին տիկէը պիր բիվանէթ նազարէն, եարբնքի բէնչէնպիհ կիւնիւնէ գատար Տուլչինօ Ֆարատաղըլարա թէսլիմ օրունմազ իսէ, նիւմայիշի պահրինին ֆիլիլեոթընա պաշլանըլաճագ իմիշ։

Նիւմայիշին ատրէթի վուգուլի հագգընատ.ք թատմիմաթա տայիր աղնան մաղիւմաթա նազարէն, տօնանմա Տուլչինօ բիշկեահընա կէլմիքտէ, Տուլչինօնուն թէսլիմի իչին 24 վէ եախօտ 36 սատթ մէօհլ վէրիլէճէ.ք, վէ պու մէօհլ միրուր իտիպ տէ, թէ.քլիֆի վէճհ իլէ, թէսլիմ վուգու պուլմամը.ք օլուր իսէ, տէֆայինի էճնէպիհէ սանատաղրը.յա գարաեա Դարատաղ ատ.քերի ԷՐԴԱՐԸԼԱՃԱԳ, վէ Տուլչինօ ատ.քերի մէրգումէէ իսթիրա իթտիրիճէ.ք իմիշ։

—Անատօլու միւֆէթթիշի Սայիտ վէ Ղէյ.քը բաշալար հազարաթընա թէպտիլէն պիրինճի վէ իքինճի միւթալէէն պիրէր գրթա նիշանը Մէճիտի իհսան պույրուլմուշտուր։

—Իզզէտտին վաբօրու հիմանեուռնուն Տէրիսաատէթտէն հարէ.քէթ իթտիկինի եազմը.ք խտի.ք։ Ալընան մաղիւմաթա կէօրէ, մէզքիւր վաբօր, Բիզա բաշտա պաղը թալիմաթ կէօթիւրմէ.ք իւզրէ Տուլչինօա ազիմէթ խտիպ, ահվալը մահէլլէէ.յի թահգըգ իչին տախի եավէրանը հազրէթի Շէհրիեարիտէն իւչ զաթ, զիքր օրունան վաբօր իսէ մահէլլի մէզպուրա կիմիշլեր տիր։

—Պու կիւնքի Թէրճէմանը Հագգաթատա շու էսէֆ օրունաճագ հալ օգունմուշ տուր.

«Մէզահիպ միւտիրի Զիվէր պէյ էֆէնտի հազրէթլերի, կէչէն կիւն Պապը Ալի ճանիպինտէն մէէմուրէն էրմէնի բաթրիգխանէսինէ կիտէրէք, Վան էհալիսի թարաֆընտան օրաեա միրիմիշ օլան պիր դրթա մահէրի խթէմիշ օլուռզու հալտէ, մէղքիւր մահէր միրիմէտիկի, վէ բաթրիգ էֆէնտի հազրէթլէրինին, ատէմի էմնիեէթէ համ իթտիկի իշզու թալէպտէն տօլայը Պապը Ալիեէ պիր դրթա թագրիր թագտիմ էյլէտիկի, Մէսէնճը զազէթասընա կէօրիւրմուշ տիր։

«Պիզիմ մալիւմաթը մէվսուզէմիզէ կէօրէ, բաթրիգի միւշարիէ.յինի, Տէրսաատէթտէ պուլունան Վանը էրմէնիլէր թարաֆընտան միրիէն մահէրին թէրճէմէսի տիեէրէ.ք, Պապը Ալիեէ թագտիմ էյլէտիկի վարագատա մահարրէր իֆատաթ վէ թագրաթ, պէտխահանէ վէ պիէտիպանէ սուրէթտէ օրտուզունատան, վէ էրմէնի թէպասայի Օսմանիեէնին, ատտապը մուսատագաթա մուզայիր պու միսիլլու հարէ.քէթլերի մէմուլ օրմատը.ղընատան, թէզգիզը.քէ.յֆիեէթ ղըմնը.ք Պապը Ալիճէ մէզքիւր մահէրին տապը կէօրիւմէ.ք իգթիդա խտիպ, օլ վէճհէ թալէպ պույրուրմուշ իսէ տէ, բաթրիգխանէտէ պուլատուրուլմամը.ղ տը։

«Վարագայի մէզքիւրէտէ միւնտերիճ շի.քեաեաթա կէլինճէ, մատէթէն պիր շէ.յ թայեին խտիէմիշ օրտուզունատան, պունարատա ասարը աղրաղ օրտուզու անպաշըլըպ, վէ զաթէն բաթրիգ էֆէնտինին պէօյլէ շէ.յէրէ տէյլալէթի, վաղֆէսի խարիճինտէ պուլունուպ, մամմաֆիհ հէր քէսին շի.քը վէ շի.քեաեէթինի խթիմաեէ, վէսայիթի նիզամիեէ մէվճուտ օրտուզունատան, պատէմա պու եօլտա հարէ.քէթտէն միճանիպէթ իթմէսի քէնտիսինէ թահրիրէն իշար պույրուրմուշ տուր։

«Քէ.յֆիեէթին ճէրէեանը, վէճհի մէշրուհ իւզրէ.ք էն, Մէսէնճըրը.ն իֆատէսի, պու միսիլլու մէվատաքն քեաֆֆէսինտէ միւթատ օրտուզու վէճհէ, քէ.յֆիեէթ պիլ իմիզամ պատէթ թահրիֆ պիր պաշդա թարաղ գօնմուշ սուրէթի ահիպտէ օրմաղէ, հագգաթը հալին պէեանը, լաղմէտէն ատտ օրունտու։»

—Էրզրումտա օգոստոսսուն 21 ինճի կիւնիւ դար եաղըպ, ատէթա դըշ մէվսիմի կիպի սօղուգ օրտուզու, վէ հաթթա բամազանը.ն 28 ինճի կիւնիւ եէրլէրատ դար մէվճուտ պուլունտուզու, օրատան մէզքիւր թարիխ իլէ կէլէն խուսուսի մէ.քթուպտա օգունտուզու Թէրճէմանը հագգաթատա միւնտէրիճ տիր։

Օ կիւնկը պուրաբարտա պիրէ է.բէ.յիճէ սէրինի.ք օրմուշ իսի։

—Լիէճլիլ թէտավի էվրօբաեա ավիմէթ իթմիշ օլան էտիրնէ վալիսի ատաղդ Բէուֆ բաշա հազրէթլերի քէսպի ատֆիեէթ իթմիշ օրտուգլարընատան, եագընտա Տէրիսաատէթէ ատտէթ իտէճէ.քլէրի իշիտիլիեօր։ Միւշարիէ.յէին պուլրատա պիր մէմուրիեէթատէ իսթիխատամ գելընճաճաղը տախի զանն օրունմագտա տը։

—Ինկիլթէրրա բարլամէնթօսունուն թամիլի միւնասէպէթիլէ գելրտիչա թարաֆընտան իրատ օրունան նուլթգուն խիլատասը էվվէլճէ եաղըմը.ճ իսի. տինքի կիւն վիրուտ իտէն Լօնտրա զազէթալարընտա, նուլթգու մէզքիւրուն այնէն սուրէթի կէօրիւտիւկինատէն, ատիմ ումմումիեէսինի, վէ պու խուսուսատա վուգուզ պուլան խէթալարը պիրէ պէեան, եանի մէսարիֆի ատ.քերիեէ մուհասէպէսինի պիրէ շիմիլիճէ տէկին թէպլիղ իսէմատիկիմէ թէէսսուֆ իսէրիմ, զիրա իտարէ.յի մալի.յէ.յի լաեըգը.ղա թէտգիգ իսէպլիմէ.ք իչին, մուհասէպէ.յի մէզքիւրէ.յի բայ.յէթէ իհթիեաճընը.ղ տէր.քեար տը։ Անճագ պիր ան էվվէլ սիրէ մալիմաթը լաղմէ.յի վիրմէ.ք իչին, պունտա միւթէրէթթիւտ օլան վաղիֆէ.յի իֆա իտէճէկիմէ թէէմին օլապիլիրսինիզ։

(Իշպու Նուլթգուն պունատան սոնրա.քի ֆրգրալարընը պիրճէ թէպլիւգ իսէր հիչ պիր ճէհէթի օրմատը.ղընատան, ֆրգրաթը մէզքիւրէ.յի տէրճ ու պէեանտէն սարֆը նազար կիլէմիշլիզ տիր։)

—Բիւսումը սիթթէ իտարէսինտէ զուհուր իտէն իրթիքեապա տայիր ալընան մալիմաթը ախիրէեէ կէօրէ, միւրթէ.քիսլէրինտէն Ֆէթհի պէ.յ իլէ Մ. Թրիսոլիօն, ճէպլէրինէ լերալար կիզլիճէ դալֆա թարաֆընտան դօնուլտուզունու, վէ գալֆանը էլի.քէնտի ճէպլէրինէ կիրիպ չը.գարքէն տալկընը.գլա հիչ պիր շէ.յ սէղէմէտի.քլէրինի իֆատէ իթթիշլէր իսէ տէ, պէօյլէ ճէպլինէ էլ կիրիպ չը.գմադատան խալէրտար օրմանան տտէմ թատավմուր օրունամաեաճաղը ճիհէթլէ, իտարէ պու սէօզիւ դալգուլ իթմէ.յիպ, հէր միւրթէ.քիսլէ լաեըգ վէ սէղա, վէ իսլիհատայի ճէղա օլարագ, միւմկիլ.յիհմաեը թարա, վէ իսիմէրինի մէէմուրլէրի տէֆթէրինտէն հէ.ք.ք վէ նազէտիա իլլէմիշ, գէ իտարէճէ իրթիղամը խթիդամէթ իտիլտիկինի իսպաթ իլլէմիշ տիր։ Շիմտի մէզքիւր միւրթէ.քիսլէրին ճէղտաեը գանունիլէրի իճրա օրունմագ իւզրէ, քէ.յֆիեէթ միւատաթ.յի ումմիլիկինէ հէվալէ դելընմը.ճ տը։ Սայիր միւրթէ.քիսլէր վար իսէ, անլէրին տախի մէ.յատանա չը.գարըլաճաղը տէր.քեար տը։

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԼԷՐ

Շիմտի չը.գան Ֆար տիւ Պօսֆօրատա օգունմուշ տուր.

«Ալտը.ղը.մը.ղ մալիմաթա կէօրէ, Տինօշուն տէվլէթի Ալիեէ թէր.քի խուսուսունտա տէվլէթլէր միեանընտա մուխապէրաթ ճէրէեան իմմէ.քտէ տիր։ Անճագ պու հավատիսի իհթիեաթ իւզրէ վիրմէ.քտէ.յիզ։»

«Դարատաղա վէ Եունանիսթան թէր.ք օրունաճագ արազիտէ մէ.ք.ճուն օլան էհալի.յի Միւսլիմ վէ Խրիսթիեանիեէնին էմնիյէտ հուգուգ.լարը.ղը դամին օլարագ, սիւֆէրա ճանիպլինտէն Պապը Ալիեէ եագընտա միւշթէրէ.ք պիր նօթա վերիլէճէկինի տիւն.քի նիւսխէսիդտէ եաղմը.ճ իսի.ք։

«Ալտը.ղը.մը.ղ մալիմաթա կէօրէ, սէֆիրլէր, մէղքիւր նօթատան պաշդա Պապը Ալիեէ պիր բրօթօգոլ վերիպ, պունատա տէվլէթլէր, Շարգըն վէգանի բուլիթիգը.յէ.յի հագբրէսինտէ քէնտիլէրին չախոի մէնֆատաթ կէօզէթմէ.յիպ, եալընը.ղ մուահէտատթը.ն իճրասը.նա չալը.ղճաճաղլարը.ն թէահիւտ խէճէ.ք տիրլեր։»

Բազար իրթէսի կիւնիւ, Ինկիլթէրրա սէֆիրի Մ. Կոշէն, պիր սուբէթի մախսուսէտ օրարագ, հուզուրը հաղրէթի Բատիշահիեէ չը.գմը.ղ տը։

Տինքի կիւն Պապը Ալիտէ ադա օրունան մէճլիսին միւզա.քէրաթը խիթամ պուլատուգտանսոնրա, հարպիեէ վէ խարիճիեէ նազրը.ղ բաշալար հազարաթը մապէ.յնի հիմանեուռնա կիտիպ, միւզա.քէրաթը.ն նէթիճէսինի զաթը հազրէթի Բատիշահիեէ թէպլիղ իթմիշլեր տիր, վէ պիր աղ սօնրա, եավէրանը հազրէթի Շէհրիեարիտէն միրալայ Ահմէտ պէ.յ, թարաֆը հազրէթի Բատիշահիտէն պաշ վէ.քիլ Սայիտ բաշա հազրէթլէրինէ պաղը իրատաթի վէ թէպլիղաթը համիլ օլարագ։ Պապը Ալիեէ կէլմիշ տիր։

Մէճլիսի միւ.քէլանը.ն էմնայի միւզա.քէրաթընատա, Ինկիլթէրրա, Բուսիա վէ Ավսթրիա սէֆիրլէրինտէն մատատա, տիկէը սիւֆէրայի տիւէլի էճնէպիեէ, պաշ թէրճէմանլարը.ղ տախի պիրլի.քտէ օրտուզու հալտէ։ Պապը Ալիեէ կէլէրէ.ք, մէմուրլէթի ճէսխիտէլէրինտէն տօլայը պաշ վէ.քիլ Սայիտ բաշա, վէ ումուրը խարիճիեէ նազրը.ղ Ասրմ բաշա հազարաթընա ատէթտէն օլան բէտտի թէպլիղի իլիֆա իթմիշլեր տիր։

Ավսթրիա սէֆիրի պարօն տը Գալես, մէճլիսի միւ.քէլա տայիրէսինէ միւթթասըլ օլան ատատա, իւչ սաաթ գատար պաշ վէ.քիլ բաշա հազրէթլէրիյլէ միւլագատ իթմիշ տիր։

Ադշամ իւզրէի, պիլճիւճիէ միւ.քէլայի ֆիխամ հազարաթը մապէ.յնի հիմանեուռնա կիթմիշլեր տիր։

Ճիւմաա իրթէսի կիւնիւ, Պէ.յօղլուտա Եէնի չարշըտա 90 նիւմէրօրու խանէէ խըրսըզլար կիրիպ, խանէ խալգընը.ն քէօյտէ պուլունմասընատան պիլ իսթիֆատէ, հէմման թէ.քմիլ էվ էշեաոընը սօյմուլարտը։ Պու խըրսըզլարատան պիրի ախզ ու կիրիֆթի օրունմուշ տուր։ Զանն օրունտուզունա կէօրէ, խըրսըզլար մէզքիւր խանէէէ սախթէ անախթարլար իլէ կիրմիշլեր տիր։

—Տինքի կիւն Օրթաքէօյտէ պիր տիվար եըզըլարագ, ալթընտա իլի նէֆէր խըրվաթ էգիրմիշ տիր։

—Շէհիր էմանէթինին իդտամաթը ատէէսինտէ, Զաթալճա ճիվարլարընտա ալթը նէֆէր Միւսլիման էշգըեա ախզ ու կիրիֆթի օրունմուշ տուր։

—Մէչօվտան (Եանեատա տը.ր) սեպտ. 3 Թարիխլերէ Իսթանպուլ զազէթասընա պէր վէճհի տթի եաղըմը.ճ տը.ր։

«Եանեա մուխպիրիմիզ, շիպհէսիզ Եանեատա վուգու պուլան տէհշէթլի ճինաեէթի վէ Պրատա[illegible] լիւլերի իլէ, հէման [illegible] գասը.յա պիրլի.ք[illegible] լէֆ իսիրմիշ օ[illegible] գընը.ն թահ[illegible] պուլունան [illegible] պէ.յնինտէ[illegible] ըէպէ.յի[illegible] տիր։

«Ախիրէն, Իպրահիմ պէյ նամընտա պիր ժանտարմա պին պաշբսը թահթը գօմանտասընտա օլտուղու հալտէ, 150 նէֆէր ասաքիրի միւնթազամատան վէ 50 նէֆէր պաշը պօղուգլարտան միւրէթթէպ օլարագ, Եանեատան քիւչիւք պիր սէյեար ֆըրգա կէօնտէրիլմիշտիր,

«Պու ֆըրգա, կիւեա էշգբեանընն թաագիպինէ սէվգ իտիլմիշ օլտուղու հալտէ, Վօվուզա գարիեսինէ կիրմիշ, վէ կիւեա էհալիտէն պաղըլարընընն էշգբեա իլէ միւնասէպէթլէրի պուլունտուղու պէհանէսիյլէ, մահէլլի մէղքիւրու եաղմաեա վիրմիշ տիր։ Մէրդուման ասքէրլէր վէ պաշը պօղուգլար, հէր թարաֆը եաղմաեա վէրիպ, մէղքիւր միւֆրիզէ, շիւպհէսիզ քեամիլէն սօեուրմուշ օլան պիչարէ էհալինին ֆիղան ու ֆէրեաղարընը իչիթտիրմէմէք իչին, տավուլ սէսլէրիյլէ գարիեէտէն տիշարը չըգմըշ տըր։

«Վօվուզա գարիեէսինտէ պուլունան 150 պապ խանէտէն եալընըզ պիր թանէսի մէսքիւն գալմըշ տըր։ Մէղքիւր խանէ իսէ, Վասիլաքի նամընտա պիր շախսըն օլուպ, պու խանէնին եաղմակիրլէր թարաֆընտան եաղմա իտիրմէմէսի սէպէպի պիլինէմէղ։ Տիկէր խանէլէրին քեաֆֆէսի թէրք օլունմուշ տուր։ Դաաընլար վէ չօլուգ չօճուգլար ճիվար գարիեէլէրտէ տիլէնմէեէ կիթմիշլէր տիր։ Կէնճլէր վէ միւսլինն օլան էրքէքլէր իսէ, էսլիհա թէտարիք իթմէք իւզրէ, էթրաֆա եաեըլմըշլար տըր։

«Զբգան ճիւմլա կիւնիւ սապահընը, կիճէլէյլին Եանեատա ախշամ կիրիֆթ օլունուպ, մուհաքէմէ իտիրմէքսիզին նէֆի իտիրմիշ օլան Բաբատօբուլօ վէ Զագմագօնամիքի նէֆէր միւթէպէր զէվաթը, պիր միգտար Զէրքէզլէրին թահթը մուհաֆազասընտա օլտուղլարը թագտիրատ, պուրաեա վիտուլ պուլտուղլարընը կէօրտիւք։ Պու իքի պիչարէլէր, իւսթէլէրինեա սէմէրտէն պաշգա պիր չէյ օրմանան պէյկիրլէրէ օթուրմուշ օլտուղլարը, վէ մէղքիւր սէմէրլէրին թախթալարընտան տէհշէթլի սուրէթատ վիճուտլէրի պէրէլէնմիշ պուլունտուղու հալտէ, ալէսաէվիեէ ան իքի սաաթտա միրուբ իտիլէն Եանեա իլէ Մէչօվօ արասընտաքի մէսաֆէյի ալթը սաաթտա միրուբ իթմիշլէր տիր։ Պու զէվալըլար պուրատա վաթանտաշլարը թարաֆընտան պիր մըգտար էօրթիւ ախշ իտիպ, պիր աղտա թատամ իթտիքտէն սոնրա, թէքրար եօլա չըգմըշլար տըր։ Բիվաեէթէ կէօրէ, պունլար եէնի շէհիրէ կէօթիւրիւլմէքտէ տիրլէր, վէ օրատան տախի Տիարպէքիրէ սէվգ օլունաճաղլար տըր։

«Պու պիչարէլէրին պուրաեա վիրտի, պուրատա էսէֆամիզ պիր թէէսսիրի մուճիպ օրմուշ տուր։

«Այաբղըմըզ Ճալիմաթա կէօրէ, Եանեատա մուդիմ էճնէպի գոնսօլօսլարը, իշ պու քէյֆի մաէչա հարէքէթ վէ մուամէլէ ալէյհինտէ բրօթէսթօ իթմիշլէր տիր, վէ պու բրօթէսթօյար, միմանիլէյհիմին Եանեատա ավտէթլէ, մուհաքէմէլէրինէ պաղըլմասընը ինթաճ իտէպիլէճէք տիր։

«Պուրատա կէօրտիւկիւմիզէ, վէ ճիվարլարըմըզտա պուլունան մահէլլէրտէն ալաբղըմըզ հավատիպլէրէ նազարէն, Աբնավուտլար կէրմիեէթլէ հաղբրլըգ կէօրիւեօրլար։

«Վալիի վիլաեէթիմիզ Ասրմ բա[illegible] հազրէթլէրինին եագընտա տէվ[illegible]գլարը խապէր վէրիլի[illegible]

[illegible] Մօ[illegible] պիր մէք[illegible]էլանի քտէն [illegible]նա կէօն[illegible] Մանաս[illegible] Ու[illegible]

«Ախիրէն, Իպրահիմ պէյ նամընտա պիր ժանտարմա պին պաշբսը թահթը գօմանտասընտա օլտուղու հալտէ, 150 նէֆէր ասաքիրի միւնթազամատան վէ 50 նէֆէր պաշը պօղուգլարտան միւրէթթէպ օլարագ, Եանեատան քիւչիւք պիր սէյեար ֆըրգա կէօնտէրիլմիշտիր,

«Պու ֆըրգա, կիւեա էշգբեանընն թաագիպինէ սէվգ իտիլմիշ օլտուղու հալտէ, Վօվուզա գարիեսինէ կիրմիշ, վէ կիւեա էհալիտէն պաղըլարընընն էշգբեա իլէ միւնասէպէթլէրի պուլունտուղու պէհանէսիյլէ, մահէլլի մէղքիւրու եաղմաեա վիրմիշ տիր։ Մէրդուման ասքէրլէր վէ պաշը պօղուգլար, հէր թարաֆը եաղմաեա վէրիպ, մէղքիւր միւֆրիզէ, շիւպհէսիզ քեամիլէն սօեուրմուշ օլան պիչարէ էհալինին ֆիղան ու ֆէրեաղարընը իչիթտիրմէմէք իչին, տավուլ սէսլէրիյլէ գարիեէտէն տիշարը չըգմըշ տըր։

«Վօվուզա գարիեէսինտէ պուլունան 150 պապ խանէտէն եալընըզ պիր թանէսի մէսքիւն գալմըշ տըր։ Մէղքիւր խանէ իսէ, Վասիլաքի նամընտա պիր շախսըն օլուպ, պու խանէնին եաղմակիրլէր թարաֆընտան եաղմա իտիրմէմէսի սէպէպի պիլինէմէղ։ Տիկէր խանէլէրին քեաֆֆէսի թէրք օլունմուշ տուր։ Դաաընլար վէ չօլուգ չօճուգլար ճիվար գարիեէլէրտէ տիլէնմէեէ կիթմիշլէր տիր։ Կէնճլէր վէ միւսլինն օլան էրքէքլէր իսէ, էսլիհա թէտարիք իթմէք իւզրէ, էթրաֆա եաեըլմըշլար տըր։

«Զբգան ճիւմլա կիւնիւ սապահընը, կիճէլէյլին Եանեատա ախշամ կիրիֆթ օլունուպ, մուհաքէմէ իտիրմէքսիզին նէֆի իտիրմիշ օլան Բաբատօբուլօ վէ Զագմագօնամիքի նէֆէր միւթէպէր զէվաթը, պիր միգտար Զէրքէզլէրին թահթը մուհաֆազասընտա օլտուղլարը թագտիրատ, պուրաեա վիտուլ պուլտուղլարընը կէօրտիւք։ Պու իքի պիչարէլէր, իւսթէլէրինեա սէմէրտէն պաշգա պիր չէյ օրմանան պէյկիրլէրէ օթուրմուշ օլտուղլարը, վէ մէղքիւր սէմէրլէրին թախթալարընտան տէհշէթլի սուրէթատ վիճուտլէրի պէրէլէնմիշ պուլունտուղու հալտէ, ալէսաէվիեէ ան իքի սաաթտա միրուբ իտիլէն Եանեա իլէ Մէչօվօ արասընտաքի մէսաֆէյի ալթը սաաթտա միրուբ իթմիշլէր տիր։ Պու զէվալըլար պուրատա վաթանտաշլարը թարաֆընտան պիր մըգտար էօրթիւ ախշ իտիպ, պիր աղտա թատամ իթտիքտէն սոնրա, թէքրար եօլա չըգմըշլար տըր։ Բիվաեէթէ կէօրէ, պունլար եէնի շէհիրէ կէօթիւրիւլմէքտէ տիրլէր, վէ օրատան տախի Տիարպէքիրէ սէվգ օլունաճաղլար տըր։

«Պու պիչարէլէրին պուրաեա վիրտի, պուրատա էսէֆամիզ պիր թէէսսիրի մուճիպ օրմուշ տուր։

«Այաբղըմըզ Ճալիմաթա կէօրէ, Եանեատա մուդիմ էճնէպի գոնսօլօսլարը, իշ պու քէյֆի մաէչա հարէքէթ վէ մուամէլէ ալէյհինտէ բրօթէսթօ իթմիշլէր տիր, վէ պու բրօթէսթօյար, միմանիլէյհիմին Եանեատա ավտէթլէ, մուհաքէմէլէրինէ պաղըլմասընը ինթաճ իտէպիլէճէք տիր։

«Պուրատա կէօրտիւկիւմիզէ, վէ ճիվարլարըմըզտա պուլունան մահէլլէրտէն ալաբղըմըզ հավատիպլէրէ նազարէն, Աբնավուտլար կէրմիեէթլէ հաղբրլըգ կէօրիւեօրլար։

«Վալիի վիլաեէթիմիզ Ասրմ բա[illegible] հազրէթլէրինին եագընտա տէվ[illegible]գլարը խապէր վէրիլի[illegible]

[illegible] Մօ[illegible] պիր մէք[illegible]էլանի քտէն [illegible]նա կէօն[illegible] Մանաս[illegible] Ու[illegible]

[illegible] գարիեէսի տիր։ Մէղքիւր մէքթուպատան աթիտէքի ճիւմլէ իսթիխբարաճ իտիրմիշ տիր։

«Տիւնքի կիւն, գարիեէմիզ էհալիսի, գուտտասը շէրիֆտէ հաղբը պուլունուպ, Աստուածածին եօրթուսու զիյնէթինի իճրա իթմէքտէ իքէն, պիր էշգբեա ֆըրգասը քիլիսէեէ կիրիպ, պիր էքէք վէ իւչ գաաբն էօրտիւրմիշլէր տիր։ Իշ պու գանլը մէնզարէնին նէ տէրէճէ տէհշէթ հուսուլէ կէթիրտիկինի տիշիւնմէքլիկի սիզէ իհսալէ իտէրիմ։ Հայտուտլար, մէղքիւր վուգուաթլարը, յա իքթիֆա իթմէյիպ, տիկէր իւչ գաաբն վէ պէշ էրքէյի թուրթուպ, պէտէլ ագչէսի ալմագ իւզրէ, մէրդումանը տաղա կէօթիւրմիշլէր տիր։

«Էկէրչի հիւքիմէթ, պիզի հիմաեէ իթմէք իւզրէ, թէտապիրի լազըմէյի իթթիխաղ էյլէմէզ իսէ, քիմսէ, քէնտի իշիյլէ մէշղուլ օլմագ իւզրէ, խանէսինտէն տիշարը չըգմագլըղա ճէսարէթ իտէմէեէճէք տիր։»

Իթալիա գապինէթօսունուն պուքէրրէ նէշր էյլէտիկի եէշիլ Քիթապ, տօգուզ գըսմա թագսիմ օլունմուշ տուր։

1.—Պէրլին մուահէտէսինին թաստիգի։—Բուսիա վէ տէվլէթի Ալիեէնին մուահէտէյի սուլհիեէսի.—Օսմանլը արաղիսինին թախլիեէսի։

2.—Թիւրքիատա խրաճաթ։

3.—Օսմանլը մալիյէսի։

4.—Պուլկարիսթանընն թանզիմի։

5.—Բումէլիի Շարգինին թանզիմի։

6.—Պուլկար, Սըրպ վէ Գարատաղ հուսուսը ճէսիտէսինին թահտիսի։

7.—Եունանիսթան յէհինտէ հուսուսուն թասհիհի։

8.—Բումանիա իսթիգլալիեէթինին թաստիգի։

9.—Սըրպիսթանընն թաստիգի։

Մէղքիւր էվրագլար, Պէրլին մուահէտէսինին իմզալանմասընտան թա 1880 յունիս 5 է գաաար միւմթէտ օլան միւատէթի հավի տիրլէր։

Կրավօզատան Նուվէլ Բրէս Լիպր զաղէթասընա կէօնտէրիլէն պիր մէքթուպատա օգունտուղունա կէօրէ, Ինկիլիզ ամիրալը Սէյմուր, Տուլչինօ նահիյէսինին իսթիլասընը գօպայլամմագ մագսէտիյլէ, միւթթէհատ տօնանմա սէֆինէլէրինէ պիր գաչ թապուր Դարատաղը իրքեապ էյլէեէճէք, վէ պատէհու պունլարը, զապթ իտէճէք օլտուգլարը նօգթալար իւզէրինտէ գարաեա չըգարաճագ տըր։

Ալաչէհիրատէն հարէքէթ իտէն պիր թրէն վակօնունտա պիր ճինայէթ վուգու պուլմուշ տուր։ Շէօյլէ քի մէղքիւր թրէն Մէնէմէնտէն հարէքէթ իթմիշ իքէն, պիր թապանճա սէսի իշիտիլմիշ, վէ այնի վագըթտա եօլճուլար բէնչիրէլէրէ էյիլիպ, թրէնատէն պիր ատէմ աթլատաղընը, վէ գըրլարտա զայպ օլտուղունու կէօրմիշլէր տիր։ Տէրհալ թրէն տուրտուրուլուպ, սէս իշիտիլէն վէ իշինտէ հէբսի Միւսլիման օլտուղու հալտէ, պէշ այթը եօլճու պուլունան վակօնտա պիր նաշ պուլունմուշ տուր։ Հէման թահգըգաթտա պիլ իպթիտար, պիր Միւսլիման իլէ պիր Բումի պէյինտէ պիր միւնազաա զըհուբ իտիպ, պու սէպէպլէ Միւսլիմանընն Բումու էօլտիւրտիւկի թէհագգուդ էյլէմիշ տիր։ Բէյֆիեէթ պա թէլէկրաֆ Իզմիր մէվգիֆինէ, վէ օրատան բօլիս միւտիրինէ խապէր վէրիլմէքլէ, Հասան աղա մահէթինէ ան գաաար զապթիեէ ալըպ։ Ալաչէհիր թրէնինին մէվգիֆէ վիրուտ իթտիկի էնատէ, Պասախանէեէ եէթիշմիշ տիր։ Ճինաեէթին վուգու պուլտուղու վակօն իեատէ օլունուպ, եօլտա վակօնտան աթլամբշ օլան գաթիլին ըէֆիգլէրի թահթը թէվգբֆա ալընմըշ, վէ մագթուլուն ճէսէտի Ռումի խասթախանէսինէ նագլ օլունմուշ տուր։

(Լիբերալ)

Զէթինէտէ պուլունան սաթանաթը Սէնիյէ սէֆիրի Թալիա պէյ էֆէնտինին, Պէլկրատ սէֆարէթի Սէնիյէսինէ մէմուրիեէթլէրի միւնասիպ կէօրիւլիւպ, ուսուլի վէճճ իլէ օլ պապատ Սըրպ հիւքիմէթինին ըէյինէ միւրաճաաթ օլունմուշ տուր։

Ախինատա թապ օլունան զաղէթալարըն միւրէթթիպլէրի սիլքի սաքէրիեէ խրխալ իլէ, անճագ 30 նէֆէր միւրէթթիպ գալմըշ օլտուղունան, շէհրի մէղքիւրտէ թապ օլունան Թէլէկրաֆօս նամ զաղէթանընն միւտիրի պիր միգտար միւրէթթիպ կէօթիւրմէք իչին Իսթանթօլա կէլմիշ տիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԻՐ ՏԷՐՏԻ ԱԶԻՄ

Իքի սէնէտէն զիեատէ տիր, միլլէթիմիզ սահիպ գալէմէրի իլէ նութգ իտիճիլէրի, վէ բաթրիգխանէ վէ թարաֆկիրլէրի, կինոտուզէրի խէեալլարընտա, վէ կիճէլէրի տախի բիւեալարընտա կէօրտիւք։ Էնվայի իգպալ ու սէատէթի հալ կիւլէրինին, սատէտիլ էհալիմիզ իւզէրինէ սերբմէքտէ, վէ իւմիա պատէլէրինի իշիրիպ, վէ սէֆապալաշ պիւլպիւլէրինին էօթտիւրէրէք, մէճնուն վէ մէֆիթուն դըլմագտա իտիլէր, հալ պու քի պիզ վէ պիզիմ կիպիլէր, մէղքիւր կիտիշին չարբըդուըզընը, վէ իսէրուատ պաշըմըզա կէլէճէք պէլալարը վէ ֆէլաքէթլէրի կէօրէրէք, մաղմում վէ միւքեատեր պիր հալտէ, նիտալար իտիպ վէ խապէր վիրտիքճէ, կիւեա պիզ աղդասէր աէյիլմիշլիզտէ, սայթ քէնտիլէր աղդասէր իմիշլէր, վէ կիւեա Եիկիրմի սէնէտէն պէրու պու միլլէթին խայրընա չալըշան պիզ տէյիլ իմիշիզ տէ, քէնտիլէր իմիշ, վէ քէզալիք կիւեա, պու գաաար վուգուֆ, մալիմաթ վէ թէճրիպէլէրիմիզ սայէսինտէ, միլլէթիմիզին խայր ու մէնֆաաթընը պիզ պիլէմէօր վէ տիշինէմէեօր իմիշիզ տէ, տահա հէնուզ, Եանի տէօրթ կիւնտէն պէրու, բարարը սայէսինտէ, բաթրիդ վէ բաթրիգխանէ գօթուղունա կիրէրէք, քէնտիլէր պիկիպ տիշինէպիլիեօրարընընը կիպի, մէյտանէ միւսիթի պիր ճէվապ վէ պիր խապաթ ատմմուղըզա, զէրրէճէ ճէսարէթ խէմէքսիզին, էնվայի ատավէթ վէ հադարէթ իպրազընը ճայիպ կէօրմիշլէր, վէ պիզ տէ, դալպիմիզտէն ա՛հ ու վահրար չէքէրէք, պիր տէրէճէյէ գաաար, վէ «Արիւն ձեր ի գլուխ ձեր» տէյէրէք, սիւքիւթի իթթիխաղա մէճպուր օրմուշուզ տուր։

Հալ պու քի հայրֆ, հէզարան քէզ հայրֆ, պիր տէլի պիր գաեուեա պիր թաշ ատմըշ տա, պին ադբաը չըզարամմըշ տըր, ֆէհվասընճա, եալընըզ պիր գաչ խօտպինէր, քէնտի խօտպինի բէրէրինի իճրա իտէրէք, վէ քէնտի բէնտիլէրէ, միլլէթ բօյնթիգասը տիւ մէնենի էյլէրինէ կէչիրէրէք, զէվալը թէքմիլ միլլէթին իւզէրինէ պէրալար վէ տէրսէր տաավէթ էյլէմիշլէր տիր։ Թէքմիլ էվրօպասը իւզէրիմիզէ կիւլտիւրմիշլէր, թէքմիլ վիքէյանընն հիմնիւ թէվզճճիւնիւ զայպ իթտիրմիշլէր, վէ թէքմիլ բահաթմըմըզը, մէնֆաաթմըմըզը, վէ նթթիգպալըմըզը, տիշարը թէհլիքէ գըմըշլար տըր։ . . . Քեա՛շքի, պիզիմ կէօրտիւքէրիմիզ, պիլտիքէրիմիզ եանընը չըգայը տա, պիզ քիւչիւք տիշմիշ օլայըգ, հալ պու քի, էսէ՛ֆ օլունուբ քի հիսապ վէ թապիաթը մասրահաթ էօյլէ կէմբշ օլան գաթիլին ըէֆիգլէրի թահթը թէվգբֆա ալընմըշ, վէ մագթուլուն ճէսէտի Ռումի խասթախանէսինէ նագլ օլունմուշ տուր։

(Լիբերալ)

Զէթինէտէ պուլունան սաթանաթը Սէնիյէ սէֆիրի Թալիա պէյ էֆէնտինին, Պէլկրատ սէֆարէթի Սէնիյէսինէ մէմուրիեէթլէրի միւնասիպ կէօրիւլիւպ, ուսուլի վէճճ իլէ օլ պապատ Սըրպ հիւքիմէթինին ըէյինէ միւրաճաաթ օլունմուշ տուր։

Ախինատա թապ օլունան զաղէթալարըն միւրէթթիպլէրի սիլքի սաքէրիեէ խրխալ իլէ, անճագ 30 նէֆէր միւրէթթիպ գալմըշ օլտուղունան, շէհրի մէղքիւրտէ թապ օլունան Թէլէկրաֆօս նամ զաղէթանընն միւտիրի պիր միգտար միւրէթթիպ կէօթիւրմէք իչին Իսթանթօլա կէլմիշ տիր։

Միլլէթճէ իտարէմիզ թէքնէսի տիւմէնինի, իւչ սէնէտէն պէրու, քէնտի քէյֆինէ, եանի տիգթաթօրճա տա ասլա էհլիյէթ վէ լիեագաթը պուլունմասընը թագտիրատ, Ներսէս սրբազան հազրէթլէրինին ալմըշ օլմասը, հէրքէսէ մալիմ օլտուղու կիպի, օլ կիւնլէրտէն պէրու, սայքի թէքմիլ գալէմլէրին վէ հէմէֆքեարլարընը տախի, միւշարիլէյհ հազրէթլէրի իչին, իմասունլուգտա, ազգասէրլիքտէ, վէ տէլէխուսուս տիպլօմաթլըգտա, էմսալի կէօրիւլմէմիշ տիր, տէյէրէք, մէտհ ու սէնալար օգուտուդլարը տախի մալիմ տուր։

Հալ պու քի շիմալիքի իպրազ իթտիքլէրի, միլլէթճէ հալ վէ կիտիշիմիզէ տայիր օլան էսէֆլէրի վէ թէչէքքիլէրի, էվվէլճէ եաղմըրլարընա վէ սէօյլէտիքլէրինէ, տատան տատանա զըտտա պուլունմագտա տըր, չունքի, միշարիլէյհ հազրէթլէրի, էկէր իւչ սէնէտէն պէրու, վազ իթտիքլէրի կիպի իմասուն, ֆէթֆին, միւտեպպիր, վէ խուսուսիյլէ տիպլօմաթլըգտա տէյիլ Եէքթա, իլլա տիպլօմաթլըգընը, էկէր եալընըզ ալֆապէսինէ վագըֆ օլմուշ օլտա իտի, միլլէթիմիզ Եէնի պիր Ոսկեդարտա նայիլ օլաճագ, վէ տէրքեար օլան թէէսսիֆ վէ թէշէքքիլէրինէ, տտա մահէլլ դալմաեաճագ իտի։

Միլլէթճէ իտարէմիզ բէք բէրիշան պիր հալտէ օլուպ, սայքի պիւթիւն պիւթիւն տաղըմըզ կիպի տիր, հիչ պիր հէյեէթ նէ վազիֆէսի պաշընա կիթմէքտէ, վէ նէ տէ կիթսէ պիլէ պիր իշ կէօրէպիլմէքտէ տիր, չունքի պաշտան գըչա գաաար պօղուգ պիր հալ հիւքմ իթմէքտէ օլտուղունան, տան քէնտինէ պիր կիտիշ տէվամ էյլէմէքտէ օլուպ, թաշրալարտա, պաղը գօմշուսմուզ պուլունան թայիֆէլէր իլէ, միլլէթիմիզ պէյնինտէ պիւրուտէթ արթմագտա, վէ հաթթա ատավէթէ թահվիզ օլմագտա, մէքթէպլէր վէ քիլիսէլէր սէֆալէթ իւզրէ պուլունմագտա, ճահիլլէրին ճէհալէթի կիթտիքճէ իգտիսատ պուլմագտա, վէ քէզալիք պուրատա, մէքթէպլէր իլէ քիլիսէլէրիմիզ, կիւնտէն կիւնէ տիւչարը սէֆալէթ օլտուգտան պաշգա, Թիւրքճէ դաղէթալար իլէ միլլէթիմիզ դաղէթալարը պէյնինտէ, զարարընը ումմմ միլլէթիմիզ չէքէճէք սուրէթատ միճատէթ քէսպի շիտէթ իթմէքտէ, հիւքիմէթի Սէնիյէյէնին, միլլէթիմիզ վէ բաթրիգխանէմիզ հագգընտա, եիւզէրճէ սէնէլէրտէն պէրու տէրքեար օլան հիւանի թէվէճճիւհիւ էքսիմէքտէ . . . վէ հաթթա, ատէթա պիր ատէմի էճիլէթ էսէրի բէյտա օլմագտա տըր, վէ զայրիհիմ, վէ զայրիհիմ, վէ պու ֆէնալըգլարտա իսէ, պի կիւնահ վէ թէվքէլլի էհալինին, ասլա բէյ վէ մէտխալի պուլունմասընը թագտիրատ, նասըլ քի սէօյլէտիք, մաղարրաթընը, պէտ պախթ էհալի չէքմէքտէ տիր։

Իշլեր պու մերքեզտէ օլտուղու հալտէ, պաշգա պիւյիւք պիր տարահա լուսթէ կէլմիշ, վէ պիւթիւն պիւթիւն մուճիպի թէէսսիֆ պուլունմուշ տուր, շէօյլէ քի, պու կիւնլէրտէ, խազինէճէ տէրքեար օլմուզայիգա սէպէպինտէն, Փրկիչի միզէ, ճանիպի տէվլէթտէն իթթիֆահան պուլյրուլմագտա պուլունան եէվմիյէ իքի եիւզ օգգա էքսիլէրէք, բարա իյէ սաթքն ալընմագլըգա մէճպուրիյէթ հաղրօլմուշ տուրքի, մէղքիւր խայրաթխանէնին իրատ մէսարիֆի պիրպիրինի գարշըլաեամասընընտան, վէ կիւնտէն կիւնէ պիչարէկեանքն սաեըսընը էքսիթմէքլիկի, վէ հէլէ եէնիտէն եէնի արթըրմագլըգը տիւշինմէկէ պաշլամագլըգա մէճպուր օրմուշ տուր։

Պու բաղար կիւնիւ պիթթէսատիւֆ, պէշ օն տաղըգա գատար, Սամսթեա թաղական խորհուրդուօտասընտա պուլունտուղումուզա, հատտէն զիեատէ միւքէտտեր, վէ տիւզճէ միլլէթիմիզին հալինտէն մէյեուս օրմուշուզ տուր։

Զաթէն հէր սէմթտէ օլտուղու կիպի, օրատա տախի, վէ հաթթա պիթթապի տահա զիեատէ ֆագըլըգ, վէ քիլիսէճէ մէքթէպճէ սէֆիլիք հիւքմ իթմէքտէ տիր։

Պըրագալըմ սայիր սէֆիլէրի վէ ֆագըրլարը, պիր գատըն մէղքիւր թաղական խորհուրդա կէլէրէք, գօճասընընն գունտուրա պօեաեըճլըգ իթմէքլէ, հիչ տէյիլ իսէ քէնտի եէմիյէ նաֆագասընը վէ թիւթիւն գահվէ բարասընը չըգարապիմէքտէ իքէն, պունտան իչ հաֆթա գատար մուդատէմ, սանթրընը իճրա իթմէք իւզրէ, Մագբը քէօյիւնէ կիթտիկինտէ, հէր նասըլ իսէ պաեըլըգ տիւշտիկինիւ, վէ օրատա եաթա գալտըրընը, վէ պատէհու համմալար կիտէրէք խանէսինէ կէթիրտիքլէրինի, վէ օլ կիւնտէն պէրու էօյլէճէ եաթմագտա, նաֆագաեա, վէ հէքիմէ իլաճա միւհթաճ պուլունտուգտան պաշգա, իքամէթէ վէ գայրըմագլըգա տախի միւհթաճ պուլունտուղունու, հալ պու քի պիչարէ գատըն, իւչ տէօրթ նէֆէր չօճուգլարա սահիպ օլտուղունտան, տիշարտա կիտիպ խըտմէթ իտէրէք պիր գաչ դ. դաղանմասընգճա, հէմ քէնտինին, հէմ գօճասընընն, վէ

հէմոե պի կիւնահ չօճուգլարընեն ա՛ճ վէ սուսուզ գալաճագլարընը իֆատէ պիրլէ, պարի մասումարընեն խաթրը իչին, գօճասընեն Փըրկիչ իրաալիլէ, օրատա գայրըլմասընը, եիւրէքլէր տաեանմակ սուրէթատէ ըէճա էյլէմիշ տիր։

(Եորք)

Տիւնքի Թէրճէմանը Հագըգաթատա, Դանիէլ Պաղտասարօվի իմզասը,յլա, Վիէննատան, մէզքիւր զազէթաեա կէօնաէրիմիշ օլուպ, վէ տէվզէթի Ալեքսէյ գարշը հէզէեան իլէ տօլու պուտալաճա պիր մէքթուպ օգուտմուշ տուր քի, Մասիս տախի այնէն տէրճ իլէ, զլեատէսկիլէ Թայեիպ էյլէմիշ տիր։

Մէզքիւր մէքթուպուն, դազէթամըզդա տախի նագլ ու տէրճի, պաղբար Թարաֆընտան Թալեպ օլունմուշ իսէ տէ, Թէրճէմանը Հագըգաթ, լաղըմ կէլէն ճէվապը վիրէճէկինի պէեան իթիշ օլտուղունտան, մէզքիւր ճէվապէ պէքլէտիքտէն սոնրա տիւշինմէքլիկի ճատիզ կէսրմիւշիւզ տիր։

Ա. — Ի՞նչ է Ազգ։ Բ. — Ազգի մը կենդանութեան նշաններ։ Գ. — Հայ ազգը պիտի ապրի՞։

(Մանուկեան Հայոց Նոր-Էրզրում դպրոց)

Հայը ունի՞ ազգային լեզու։

Հայաստանի զանազան գաւառաց և Հայաբնակ քաղաքաց ոմանց մէջ կը խօսուին բարբառներ՝ որք կարի աղաւաղեալ են և կանոնաւոր լեզու մը չեն։ Մեր աշխարհիկ լեզուն այժմեան վարժարանաց և յօրինուածոց մէջ գործածուած լեզուն կրնայ համարուիլ։ Բայց որովհետեւ ազգ մը հիմնեալ է ընտանեաց վրայ, ես ազգային լեզու ըսելով պիտի իմացնեմ ընտանեկան լեզու՝ որ գործածուի ընտանեաց և աշխարհային տեսակ տեսակ գործառնութեանց մէջ։ Արդ մեք ո՞ւնիմք այսպիսի կանոնաւոր լեզու մը։ Այս հարցման բացասական պատասխան մը տալու եթէ կը վարանիմ, բայց երբէք չեմ վարանիր ըսելու թէ մեզի պէտք եղած այդ լեզուն դեռ անկանոն է և թերի։ Կան տեղեր ուր Հայը օտար լեզու կը խօսի, և Հայերէն բնաւ չը գիտեր, թութակօրէն մի քանի Հայերէն բառեր կամ աղօթք թերեւս գիտէ. երանի՛ էր թէ՝ ամէն Հայ կարենար խօսիլ գոնէ այդ աղաւաղեալ լեզուն. բայց չեն գործածեր, մինչ Յոյնը, Հրեայն, Դաղղիացին կը փափաքի՝ իր լեզուաւ միայն խօսիլ, և առ հարկի միայն օտար լեզու կը խօսին։ Ուրիշ ազգեր կը յարգեն և յարգելի ընել կը ջանան իրենց լեզուն օտարաց առջև, մինչ Հայը ամաչել կը թուի իր լեզուաւ խօսիլ։ Ընթացիկ լեզու մը ուսուցանելու համար մեր դպրոցաց զանազան մէթօտները, անկանոնութիւնները, ինկատի առնելով պիտի կրնամ ըսել թէ մեք չունիմք և այս ընթացքով չպիտի կրնամք ունենալ ընտանեկան լեզու գէթ մասամբ իւիք կանոնաւոր. ուստի և չունիմք ազգային կանոնաւոր լեզու մինչ ազգ մի հիմնեալ է ընտանեաց վերայ։

Արդ առաջի աչաց բերելով մեր կրօնական, վարչական, պատմութեան և լեզուի վիճակը և տեսնելով մեր դպրոցաց արդի կացութիւնը, որ հաղուագիւտ բացառութեամբ տակաւ դասատուաց և դասատիարակաց ձեռքն են, կը մնայ մեզ մակաբերել թէ՝ Հայ ազգը ապագայ ունի՞։

Բժիշկ մը ախտին նշաններով հիւանդի մը կեանքը կաշխատի եւ կրնայ չափել, և ազգի մը կենաց տեւականութիւնը կարծեմ անվրէպ կրնայ հաշուիլ եթէ նորա կեանքը հիմնենք սա առածին վրայ. «Ապագայ չունի ազգ մի՝ որ մտաւոր զարգացում չունի, և ազգային լեզուի զարգացումը, նշան է մտաւոր զարգացման։» Ուստի աւելի կարեւոր է իբրեւ կենսական խնդիր զբաղիլ զարգացնել լեզուն։ Վարչական և կրօնական բարեփոխմունք մտաւոր զարգացմամբ կըլլայ, որ կախում ունի լեզուի զարգացումէն։ Նայի՛նք զարգացեալ ազգերուն, և պիտի տեսնենք զի նոցա մտաւոր զարգացումը լեզուի զարգացման համընթաց եղած են։ Ուստի մինչ մեր ընտանեկան կամ աշխարհիկ լեզուն կանոնաւոր ընթացք մը չառնու, չը զարգանայ և չը յարգուի, մեր ազգը համր պիտի մնայ ընկերականութեան մէջ. բաց խօսելով ապագայ չունի. թէեւ սահմանադրութիւնը կամ վարչութիւնը ճգնի ազգը երեւակայական միջոցներով փառաւոր ընել կամ ցուցնել. մեռած գորտի մը պրունքը ելեքտրականութեամբ կը ցնցի, բայց գորտը իրօք մեռած է կամ մեռնելու վրայ։ «Տերեւին վրայ ջուր թափելը, ծառին արմատին չորութեան չէ օգտում.» կըսէ անմահն Նալբանդեանց։ Մեր այժմեան բըռնած զարգացման միջոցներն ալ ցոյց են միայն և օտարաց հետեւողութիւն։

Ցիրաւի Հայ մամլոյ և մատենագրութեան գէթ ներկայ ատիճանի զարգացման նպաստողները փոխանակ այս տեսակ գրաւոր գովեստից, արդէն արձանաց արժանի են ի յաւերժ յիշատակ։ Մխիթարեանք, Արամեան և Ցէտէեան տպարանները, և այս տեսակ ազգօգուտ հիմնարկութեանց, կանոնաւոր դպրոցաց հաստատութեան աշխատողները և յաջողողները աւելի գովեստից և շնորհակալեաց արժանի են քան զայնոսիկ՝ որք յոգս Հայկական պետութիւն մը, թագաւորութիւն մը, իշխանութիւն մը կ'երեւակայեն։ Արդ, մինչ կը խոստովանիմք թէ ազգ մի պարտ է հիմնել ի վերայ դպրոցաց և ընտանեաց, աւելի արժան է մեր ընտանեկան և դպրոցական լեզուները նիւթ ընտրել մեր ուշադրութեան. մինչ կը տեսնեմք թէ Հայեր կան որք ընտանեկան լեզու ունին այլ կարի աղաւաղեալ, և կան ալ որք գէթ զուրկ են այդ աղաւաղեալ բարբառէն իսկ։ Ուրեմն Հայու լեզուն դպրոցէն պիտի ծնանի վերստին, կամ Հայ պարտի իւր կենաց յոյսը դնել դպրոցաց վերայ։

Այլ ցաւ է, զի Հայ լեզուի ուսումը ակնկալեալ զարգացումը չունի մեր դպրոցաց մէջ։ Ըստ ինձ, նախ անոր համար՝ զի Հայերէն գրաբարը լեզուն ընթացիկ բարբառ չէ, և գրագէտք կամ հնատէրք միայն զայն կ'ուսանին. այսօր գրեթէ գրաբարի ուսումը մասնագիտութիւն է, իսկ աշխարհաբառ դեռ կանոնաւոր չէ, և այս աշխարհաբառը զոր ես կը գործածեմ, չեմ գիտեր թէ ո՞ւստի ուսայ, կամ ո՞ր կանոնով կը գրեմ. . . լոկ վարժութիւն մ'է մեր գրածը առանց հիմնական սկզբանց և յաճախ օտար լեզուաց ոճերուն հետեւողութիւն։ Երկրորդ՝ զի աշխարհային գործառնութեանց մէջ կարեւորութիւն չունի նոյն իսկ յաչս Հայոց։

Առաջին պատճառը արդէն բաւական խափանարար է լեզուի զարգացման։ Մեր լեզուն Ֆրանսերէնի պէս համատարած կամ յունարէնի պէս յարգի չէ, որպէս զի եթէ ո՛չ իբրեւ օգուտ՝ գէթ իբրեւ նոր ինչ (մոտա) մէկը զայն ուսանելու ամէն զոհողութիւն ընէ, ինչպէս Հայքս կընեմք յուսումն օտար լեզուաց մերթ յօգուտ անձին և մերթ ի ցոյց։

Իսկ երկրորդ պատճառը, ըստ ինձ իրաւացի ալ է, և մէկը կարի զգայուն կամ ազդասէր լինելու է որպէս զի կարեւորութիւն չունեցող լեզու մը և անկանոն լեզու մը ուսանիլ փորձէ։ Հայերէն լեզուն, կանոնաւոր անկանոն ինչ որ ունիմք, նոյն իսկ Հայերը կը գործածե՞ն առեւտուրի մէջ, գէթ Հայ՝ Հայու հետ առեւտուր ըրած ատեն որչափ որ գիտէ խօսիլ. Հայ լեզու գործածելի՞ է պաշտօնական տեղերու մէջ. Հայ լեզուն կը գործածուի՞ թղթակցութեանց մէջ, ի բաց առեալ Պատրիարքարանի գրութիւնները։ Իբրեւ բացառութիւն կը յիշեմ և կը գովեմ այն հաղուագիւտ վաճառականաց և սեղանաւորաց տուները՝ որք Հայերէն կը խօսին և կը գործածեն իրենց գործառնութեանց մէջ։ Լեզուն կնիքն է ազգութեան։ Ուստի այս երկու պատճառներ պէտք է որ վերնան, և եթէ երկրորդ պատճառը վերցուի, առաջինը ինքնին կը վերնայ։ Փոքրերովք խօսիմք. մանաւանդ գաւառաց մէջ, ծնողք հոգ չեն ըներ որ իրենց զաւակներ Հայերէն ուսանին կամ ո՛չ, կը պատուիրեն դաստատուաց որ փոյթ տանին զի տղաք զարգանան Տաճկերէն կամ Եւրոպական լեզուաց մէջ. ինձ Հայերէն բաւական է գրել, կարդալ, քանզի անձնական շահ կը դիտեն օտար լեզուաց ուսման մէջ, իսկ Հայերէնի համար կըսեն թէ՝ իրենց տղաք տէրտէր, վարժապետ կամ վարդապետ չը պիտի ըլլայ։ Քանզի, ինչպէս ի հընումն քուրմք Եգիպտոսի, Հայ կըղերն ալ իբրեւ սրբազան լեզու իրեն կը յատկացնէր ազգային լեզուի ուսումը, զի կղերը պէտք ունէր Աւետարանը հասկնալու, կարդալու և քարոզելու համար. և ի հնուց մնացած խօսք մ'է զոր ծնողք կը գործածեն թէ՝ «իրենց տղաք վարդապետաց չեն». իբր այն թէ՝ վարդապետաց պարտ էր միայն լեզուագէտ լինիլ։

(Շարունակելի)

Խմբագիր,

Պատուական լրագրոյդ 4439 թուոյն մէջ հրատարակեալ Մ. Մկրտիչ էֆէնտիի նամակին մէկ կէտին կամիմ պատասխանել, որ ինձ ալ կը վերաբերէր Պէզճեան վարժարանի ընտելարանի պաշտօնեայներէն մին ալ ես ըլլալովս։

Ցաւալի ճշմարտութիւն մը խոստովանելու ստիպուած ենք, որ Մէլիքեան էֆ. իւր ուսումնապետութեան պաշտօնը ձգած օրէն՝ արդէն սկսած էր Պէզճեան մայր վարժարանի պաշտօնէութիւնը ձաղկել մերթ դիմակաւ և մերթ յայտ՝ի, սակայն Գերմանական-մանկավարժ Մեղաւորեան էֆէնտիի հրաժարելէն ի վեր աւելի բուռն յարձակումներ ընելու կարծեմք պարտաւորած է Պէզճեան ընտելարանի պաշտօնէից վերայ առանց բացառութեան։

Մէլիքեան էֆ. Պէզճեան ընտելարանի պաշտօնէից անկարողութիւնը հաստատելու համարձակ ապարէզ կը կարդայ. — ասոր ոչ ոք կրնայ բան մ'ըսել. բայց յիշելու էր որ ընտելարանի արդի պաշտօնեայներէն Մեծ. Մարտիրոս էֆ. Սարգիսեան իւր ուսումնապետութեան օրովն ալ հոն պաշտօն ունէր։ Այն միջոցին Սարգիսեան էֆ. ամսականին անբաւականութեանը պատճառաւ՝ հրաժարական տըուաւ. զոր ոչ միայն չընդունեց Մէլիքեան էֆէնտի, այլ և անոր ամսականն աւելցուց։

Ցիշելու էր սոյնպէս որ 6 ոսկի ամսականաւ իւր բերած մանկավարժն ինն ամիս շարունակ ձրի ստակ առաւ առանց արդիւնք մի ցուցնելու, մինչդեռ ես՝ այդ Գերմանական մանկավարժին համբաւը չունենալով հանդերձ յիշեալ ինն ամսուան գործը՝ չորս ամսուան մէջ յաջողած եմ ցուցնելու, զոր միացեալ վարժարանաց տեսչութիւնն ալ դեռ անցեալ օր հաստատեց։

Իրաց այս վիճակին մէջ պայծառ կերեւի Մէլիքեան էֆէնտիի տխուր նպատակն, որոյ նկատմամբ ո և իցէ դիտողութիւն մեր կողմանէ առ այժմ աւելորդ համարելով, ուշիմ ընթերցողաց կը թողուք իմաստասիրել։

. . . Խմբագիր, յանուն արդարութեան և մարդկութեան կը խնդրեմ, որ ներկայիս անկիւն մը չնորհել բարեհաճիք՝ ձեր ազգօգուտ էջերուն միոյն մէջ, կանխաւ ընդունելով առ ձեզ ունեցած մեծարանացս և յարգանացս հաւատին։

30 օգոստ. 1880

Գում գաբու Ն. Աբշարունեան

ԿԻՃԷ ՍՈՒԼԹԱՆԸ

(209)

—

ըէնկի քեաղբտտան եաբըմըշսախ. թէ շէյլեր օլուպ, գամըշ կիպի էյիլմէքտէ իտիլէր։

«Զիքրինի իթտիկիմ սէս շէյլէ տէվամ իթտի.

«—Սիզ հագըգաթէն եիկիտ ատէմիէրսինիզ, ֆագաթ պու դատար իլէ իշ պիթմէմիշ տիր. իտէճէկինիզ տէհշէթլի եէմինէ տախի սատրգ գալմալըսընըզ։ Մաղալահ, էկէրշի պու խուսուստա պիր խէթա իշլէրսէնիզ, խային վէ այշագլարա մախսուս ճէգա իլէ թէէտիպ օլունաճագսընըզ, նասըլ քի տահա պու կիճէ իքի նէֆէր Թօրշ շէրիքլէրի պու ճէղաեա տիւշար օլմուշ օլտուգլարընտան, նաշլարընը աեագլարընըզ ալթընտա չընդնաեաճագսընըզ, վէ գանլարընը տախի իշլէճէքսինիզ։

«Այնի վագըթտա, էօնիւմիւզէ, եիւզլէրինին ըէնկի սօլմուշ, վէ եիւրէքլէրի մահէլլի, գօեու գըրմըզը ըէնկ իլէ պօեալը օլան պէեաղ շարշաֆլարա սարբըմըշ օլարագ իքի ինսան վիճուտի գայտուլար, վէ պատէհու մասքէլի քիմսէլէր, պիզէ, թաս շէքլինտէ օլուպ, տէրունինտէ գան պուլունտուղու զանն օլունան իքի գաֆա թագտիմ իթտիլէր։

«Պէն, սաղ աեաղըմը մէզքիւր վիճուտլէրտէն պիրի իւզէրինէ գօեուպ, պիր եուտումտա թաստաքի գանը իշտիմ։ Պութօն տ'Օր տախի այնի մուամէլէյի իճրա իթտի։

«Հալպուքի, միւսիւ մարքի, հագդըմըզտա վուգու պուլան շուսան հարէքէթին տախի խաեալի պիր շէյ օլտուղունու էլպէթէ անյամըշընըզ տը։ Շէօյլէքի, մէզքիւր ինսան նաշէլէրի, իւսթիւբիւտէն իմալ իտիլմիշ օլուպ, եիւզլէրի տախի պալմամունտան իտի, վէ զիքր օլունան գան իսէ, էսկի վէ ալէա Գօլիուր շարապը օլտուղու հալտէ, պաշգա պիր մատտէ իլէ մախլութ իտի։

«Պէօյլէճէ իւշ թէճրիւպէտէն տախի զալիպ չըգտըղմըզ թագտիրտէ, սալթ եէմին իթմէքլիկիմիզ գալտը քի, պունու տա վագըթ կէչմէքտիզին իճրա իթտիրտիլէր։ Քէֆիկիմիզ վէ սաղտըճըմըզ օլան Գրօգօտիլ, բէք չօգ պէնտլէրտէն միւրէթթէպ օլտուղու հալտէ, պիզէ պիր եէմին սուրէթի օգուտու, վէ պիզ պու պէնտլէրին հէր պիրինի, մէրգուտման սօնրա թէքբարլատըմըզ սըրատա, պիր թագըմ ըէսմի լանէթլէր տախի սէօյլէմէքտէ իտի։ Պէօյլէճէ, ասլա զամմազլըգ իթմէտիքտէն պաշգա, պիրիսի թարաֆընտան զամմազլըգ վուգու պուլաճաղընը խապէր ալտըգըմըզդա, զահիրէ չըգարմագ վէ օ կիպի խայինլէրի ճէզասըզ պրագմագտան իսէ, քէնտի էլիմիզ իլէ վուրուպ էօյտուրմէք իշին եէմին վիրտիք, վէ շու մուգատտէս եէմինլէր խիլաֆընտա թարաֆըմըզդան պիր կիւնա հարէքէթ վուգունտէ, էն շէտիտ վէ էն սէրի ճէզալարը հագդըմըզտա տավէթ իյլէտիք։

«Ագալլի իքի սաաթ իմթիտատ իտէն շու ուզուն ըէսմի այինին էն սօն մուամէլէսի, պալէատէ զիքր օլունան սօն եէմինիմիզ օլտու։ Պատէհու Թօրշ շիրքէթինէ տախիլ օլտուղումուզ պիղէ խապէր վերիլիպ, ագալլի տիկէր իւշ եիւզ իսիմ պուլունան պիր թիրիշէ քեաղըտըն այթընա պիզիմ իսէմէրիմիզ տախի եաղբլը, վէ մուախխարէն տախի շու տէմիր եիւզիւքլէր պիղէ վէրիլտի քի, նասըլ քի կէօղէրինիզ իլէ կէօրէպիլիրսինիզ, իւզէրինտէ պուլունան թաշ իւսթինտէ օեուլմուշ օլարագ քիւշիւք պիր մէշալէ թասվիրի պուլունմագտա տը։ Սօնրա Գրօգօտիլ պիզի ճէլպ պիրլէ, ֆէվգէլատէ տիգգամլէ գալպ սիքքէզանլըգ թալիմ իթմէկէ պաշլատը։ Պիզ մէգքիւր ֆէնինի յաեբգըյա թահսիլ իտինճէեէ գատար, մէրգում պու կիճէ վէ սայիր կիճէլէր խբտմէթինէ տէվամ իյլէեէճէք տիր։

«Իշթէ կէօրսիւկիւմիզ իշ պունատան իպարէթ օլմազլէ, զանն իտէրիմ քի, շու մուգատտէմէմիզ խայբրը տը, վէ մէմուլ իտէրիզ քի, զամբընըզ պիզտէն տօլայը մէճուն օլաճագսընըզ տը։»

Բընէ, մէգքիւր հիքեաեէյի տինլէսիքտէն սօնրա, Տակօպէր իլէ մըզտան պիր կիւնա հարէքէթ վուգունտէ, էն շէտիտ վէ էն սէրի ճէզալարը հագդըմըզտա տավէթ իյլէտիք։

«Ագալլի իքի սաաթ իմթիտատ իտէն շու ուզուն ըէսմի այինին էն սօն մուամէլէսի, պալէատէ զիքր օլունան սօն եէմինիմիզ օլտու։ Պատէհու Թօրշ շիրքէթինէ տախիլ օլտուղումուզ պիղէ խապէր վերիլիպ, ագալլի տիկէր իւշ եիւզ իսիմ պուլունան պիր թիրիշէ քեաղըտըն այթընա պիզիմ իսէմէրիմիզ տախի եաղբլը, վէ մուախխարէն տախի շու տէմիր եիւզիւքլէր պիղէ վէրիլտի քի, նասըլ քի կէօղէրինիզ իլէ կէօրէպիլիրսինիզ, իւզէրինտէ պուլունան թաշ իւսթինտէ օեուլմուշ օլարագ քիւշիւք պիր մէշալէ թասվիրի պուլունմագտա տը։ Սօնրա Գրօգօտիլ պիզի ճէլպ պիրլէ, ֆէվգէլատէ տիգգամլէ գալպ սիքքէզանլըգ թալիմ իթմէկէ պաշլատը։ Պիզ մէգքիւր ֆէնինի յաեբգըյա թահսիլ իտինճէեէ գատար, մէրգում պու կիճէ վէ սայիր կիճէլէր խբտմէթինէ տէվամ իյլէեէճէք տիր։

«Իշթէ կէօրսիւկիւմիզ իշ պունատան իպարէթ օլմազլէ, զանն իտէրիմ քի, շու մուգատտէմէմիզ խայբրը տը, վէ մէմուլ իտէրիզ քի, զամբընըզ պիզտէն տօլայը մէճուն օլաճագսընըզ տը։»

Պութօն տ'Օրա, սէզավար օլտուգլարը իւզրէ պէեանը մէճունիյէթ իյլէտի, վէ պատէհու մէրգումանա խիթապէն,

—Նէ՞ գատար վագթա գատար, սիզէ սիբարըշ իթտիկիմ թէտգիգաթ վէ թահգըգաթա իպթիտար իտէճէկինիզի մէմուլ իտէրսինիզ, տէեու սիւալ իթտի։

—Պիր գաշ կիւն կէչմէքսիզին, օ իշէ թէշէպպիւս իտէմէյիզ, տէեու ճէվապ վիրտի Տակօպէր, զիրա շիմտի իշէ պաշլար իսէք, բէք երքէն պաշլամըշ օլուրուզ։ Պինապէրին պօարումարտա պիզիմ հուղուրումուզա ալըշըլմալը, հագդըմըզտա քէմալի էմնիյէթ քէսպ իտիլմէլի, վէ պիզիմ էօթէ պէրի կիտիպ կէլմէմիզ էնզարը տիգգաթը ճէլպ իյլէմէմէլի տիր։ Էկէրչի պիզիմ, էօնիւմիւզտէքի կիճէտէն իթիպարէն, պիր էսրար արաեան ատէմլէր միսիլու, էթրաֆը թէճէսսիւս վէ մուայէնէ իթտիկիմիզ կէօրիւլիւր իսէ, շու հարէքէթիմիզ հագդըյա շիւպհէլի կէօրիւնիւր, վէ պիզ էլէ կէչտիկիմիզ թագտիրտէ, զաթքընըզդն թասավվուր վէ նէյյէթլէրի տէ մահվ օլմուշ օլուր։

—Պու բէք թամամ տը, տէտի Բընէ, իսմի շու սիզին էմրի պասիրէթ իւզրէ օլան թէտպիրինիզդէ պէն տէ մուվաֆֆագաթ իտէրիմ։ Անճագ շու գատար սէօյլէրիմ քի, նէ տէրէճէ միւմքին իսէ, չաբուղ հարէքէթ իտինիզ, պէնիմ, պունտան պաշգա սիզտէն թալէպ իտէճէք պիր շէյիմ եօգ տուր, շունու եաղընըզ միւլահաղա իտինիզ քի, վագըթ կէչիեօր, վէ պէնիմ, քէնտի միւշքիւլ վէ մուխթարալը թէշէպպիւսիմիւ պաշա չբգարմագ իշին, ֆէվգէլատէ թէշաշբմ վար տը, վէ ունութմաեընըզ քի, աֆվըզդ թէգքէրէլէրի սիզի պէքլէեօրլար։

—Ա՜հ, միւսիւ մարքի, տէտի ճիւճէ մասխարաճա պիր հէեէճան իլէ, էկէրշի աֆվըզդ թէգքէրէլէրի պիզի պէքլէեօրլար իսէ, պիզ տէ օնլարը պէքլէեօրուզ, վէ սիզէ եէմին իտէրիմ քի, պիզ քէնտիլէրինի ալմագ իշին, նէ՞ տէրէճէ սապբոսբզլըգ իշինտէ իսէք, օնլար քէնտիէրինի պիզէ վիրմէք իշին, օշ գատար սապբոսբզլըգ իշինտէ տէյիլ տիրլէր։ Իմտի, միւսիւ մարքի, ֆիքրինիզի միւսթէրիհ գըլընըզ, պիզ պիր կիւն, պիր սաաթ, վէ պիր տագբգա պիլէ զայպ իթմէեէճէյիզ, վէ պիր տէրէճէ էհէմմիեէթլի մալիւմաթ ալըր տմագ, տէրհալ կէլիպ սիզէ թէպլիզ իտէճէյիզ։

Պու արալըգ Տակօպէր իլէ Պութօն տ'Օրուն պօտրումարա կիտէճէքլէրի վագթը կէմիշ իտի։

Պինապէրին Մ. տը Բիէօեէ իլթիֆաթլարընը թագտիմ իտիպ, մէրգումուն նէզտինտէն մուֆարագաթ, վէ պիր սաաթ սօնրա, թէշվիգ վէ թէվէճճիւհէ շաեէսթէ սուրէթտէ պիր զայրէթ իլէ գալպազանլըգ տայիրէլէրինէ ատտէթ իյլէտիլէր։

ԻԼԱՆԱԹ

Ժ. ՖԼՕՐԻՕ
ՎԱՐՈՐ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ
ՍԻՅՐԻ ՍԻՖԱՅԻՆԼԻՐԻ

Մէզքիւր գումբանեա վարորլարը, տողրուհա Բալէրմօեա, վէ Նիւ-Եօրգա կէմմէք իւզրէ, սեպտեմբեր 20 տէ, պուրատան հարէքէթ իսէ-ճէքլէր տիր։

Պու պապտէ մալիւմաթը լազըմէ ալմագ իսթէյէն զաթլար, Գալաթատա, Մումխանէտէ վագը, մէզքիւր զումբանեաներն Աճէնցիեասընա միւրաճաաթ իսթէպիւրլէր։

ԷՄԱՆԷԹՃԻ ԿՈՄԻԿ ԱՂԱ
ԴԱՐԱՆԱՆ

Միւմայէյէ դալի, Իսթանպոլ կէ Իսկէնտէրիէ վէ Մըսրը պէյնլէրինատէ էմանէթճիլիք իսիպ, հէր նէվի էմանէթ դապուլ, վէ եօլտա ԳԷՐԸԼԸԳ տէօքիւլէպիր օրան էշեատա պիր զիեան վուգուհնատ, պունու տախի թազմին իմմէքլիկի, վէ քէզալիք ֆամիլիալարը էանայի լահատ տալա ինճիմէքլէրին, միւմքին մէրթէպէ սուհուլէթլէ մէզքիւր մահէլլէրէ կէօթիւրիւպ կէթիրմէքլիկի թէահիւտ իտէր։

Մահէլլի վէ մէրքէզ տայիրէսի, Իսթանպոլտա Կէօմրիկիւն գարշըսընատա Պուղտայճը իսմնատա Նիւմէրօ 15, Իսկէնտէրիէտէ Մթամանթոնուն կազինօսունատա, վէ Մըսրտա Էրմէնի ընկերութիւնու կազինօսունատա պուլունմագտա տիր։

ՏՕԳԹՕՐ

ՃԷԼԱԼԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Տօգթէօրու միւմայէյէ, սապլագը վէճհ իւզրէ, եալընըզ ֆըրէնկի վէ պէլ սօուգլուզու, վէ ումումի ալէթթը թէնասիլիեէեէ (Ծննդական գործարանաց վերաբերեալ), վէ իտարը եօլլարընա տայիր խասմալըգլարա տիւչար օլանլարընն էմրի թէտառիւէրի իչին, հէր կիւն սաաթ տէօրթտէն օնա գատար, Պաղչէ գարուսունատա Համիտիյէ թիւրպէսի սրրասընատա վագը 32 Նիւմէրօլու Սինապեան Վիչէն էֆէնտի էճզախանէսինատէ, վէ բազար կիւնլէրի տախի, Պէյօղլունատա Սագըզ ադաճը ճատատէսինատէ վագը 27 Նիւմէրօլու քէնտի խանէսինատէ, բէյֆիսիզլէրի գապուլ իթմէքատէ տիր։

Մ. ԺՕԶԷՖ ՀԻՍԱՐ ՎԷ ԲՕՄԲ.
ՄԱՂԱԶԱԼԱՐԸ

Պու մաղազալարատան պիրի Գալաթատա թիւնէլ իթթիսալինատէ վագը օլսա, վէ տիկէրի տախի Սինէ մէզքիւր ճատատէ վագը վէ 69 Նիւմէրօ իլէ մուրագամ օլսուզու հարատէ, թէսթէ, տուզինա վէ եախսոմթանէ իլէ ալէա բարֆիմարի եանի գօգուրու էշեա, թարագ վէ էմնալի շէյլէր վէ էշեայի սայիրէ սոթբրմագտա տիր։

Բարիզին վէ Լօնտրանըն պիրինճի ֆապրիգալարը մամուլաթընատան քէզալիք ֆըրչալար, չօճուգ օեունճագլարընըն, օեուն քեազրալարընըն էնվայի, վէ ժօպ վէ Պոն Կու Նամ սիկարա քեազըալարընն տէբօղլթօսու տուր։

Ֆիեաթճա էհվէնկյէթ պուլունմագտա օլսուզու կիպի, բրիֆիքա եանի պիր ֆիեաթ սէօյլէնմէքատէ տիր։

ՏՕԳԹԷՕՐ Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԷՖ.

Պիր գաչսէնէսէն պէրու Գալաթատա իգամէթ իմմէքատէ օլան Տօգթէօր Ս. Յակոբեան էֆէնտի, պունատան սոնրա հէր սալը վէ ճիւմա կիւնլէրի սաաթ 6 ատան 8 է գատար, Պաղճէ – Գարու ճատատէսինատէ վագը 18 Նոմէրօլու Մէրամէթճեան էճզախանէսինատէ պուլունարագ, քէնտուսինէ միւրաճաաթ իտէն խասմալարընն էնրի թէհսուվիլէրինէ պատճագ տը։ Ֆուզարաեա մէճճանէն։

Մ. Ժ. ՖԼՕՐԻՕ
ՎԱՐՈՐ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ
ՍԻՅՐԻ ՍԻՖԱՅԻՆԼԻՐԻ

Մէզքիւր գումբանեա վարորլարը, տողրուհա Բալէրմօեա, վէ Նիւ-Եօրգա կէմմէք իւզրէ, սեպտեմբեր 20 տէ, պուրատան հարէքէթ իսէճէքլէր տիր։

Պու պապտէ մալիւմաթը լազըմէ ալմագ իսթէյէն զաթլար, Գալաթատա, Մումխանէտէ վագը, մէզքիւր զումբանեաներն Աճէնցիեասընա միւրաճաաթ իսթէպիւրլէր։

CAMELIA

ԳԱՄԷԼԻԱ

Պէյօղլուատա Հաճօ Բուլօ խանընատա 7 վէ 8 Նիւմէրօլարդա մուրագամ օրան մէզքիւր մաղազատա իւր պահար վէ եազ մէվսիմի իչին սոն մոտա օրմագ իւզրէ Բարիսին պիրինճի ֆապրիգալարը մամուլաթընատան Էնվայի ճինս գումաշլար, Էղճիւմէ, սիտահ գազմիր, վէ գատրն մանթօսու իչին Էնվայի ըէնք գազմիրլէր, գատրն իչին Էնվայի պէղէր, վէ սոն մոտա իչին Եէնի ճէլպ օլունմուշ Էնվայի չէրիալէր, վէ գատրն չարգալարը իչին սոն մոտա օլարագ թէզելենմէլար, գատրն դըրամամլարը վէ Ըէյնիէ էլսիվէնպէրի պուլունմագտա տը։

Ֆիեաթլար մագիմու տուր։

Մէճիտիյէ 20 զուրուշա տլընը։

ԵԱՆՂԸՆԱ ԳԱՐՇԸ

ՍԻԿՈՒՐԹԱ

NORTH BRITICH AND MERCANTIL
INSURANCE COMPANY

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆԴ ՄԷՐԲԷՆԹԱՅԼ

Նամ Լօնդրա վէ Էդինբուրկ եանընը-էկսուրիա քամբանեասը

		Ինկ. Լր.
Ասըլ սերմաեէ		2,000,000
Էօտէնմիշ սերմաեէ	450,000	
Եանընը շիւպէսինտէն հասըլ օլմուշ իհթիեաթագճէսի	1,156,690	1,606,690
1878 սէնէսինտէ քեարը սաֆի		976,119

NORTHEN
ASSURANCE COMPANY

ՆՕՐԹՀԷՐՆ

Նամ Լօնդրա եանընը վէ Եօրք-էկսուրիա քամբանեասը

		Ինկ. Լր.
Ասըլ սերմաեէ		5,000,000
Էօտէնմիշ սերմաեէ	150,000	
Եանընը վէ էօմիր շիւպէսինտէն հասըլ օլմուշ իհթիեաթ ագճէսի	525,000	675,000
1878 տէ սաֆի քեար		4050000

Սահիպ իմզա քէնտուսինէն, պալէատէքի իքի սիկուրթա գումբանեալարընն ՊԻՐԼԷՇՄԻՇ ահէնթօսու նասպ օլունմուշ օլուսը, եանկէն վէ էօմիր սիկուրթասը իչին չօգ գօլայըգլար վիրէպիլիր պիր հալտէ պուլունտուղունու, քէնտի պիր չօգ միւշթէրիլէրինէ, վէ Իսթանպոլուն բաղպէթու էհսալիսինէ իլան իտէր։

Մէզքիւր գումբանեալար, քէնտի տախիլի Ինդամնամէլէրի մուճիպինճէ սիկուրթաեա թուտուգլարը էպնիեէլէրի, պէյնլերինտէ թագսիմ իտէճքլէր տիր։ Եանընն սիկուրթասը իչին վիրտիքլէրի գօլայըգլար իլէպիր չօգ իշ եարմասեա միւգթէտիր տիրլէր։

Շիմտիյէ գատար օլտուղու կիպի, Պէյօղլու վէ Գալաթա վէ Իսթանպոլ վէ ճիվար չէհիր վէ քէօյլերտէ էպնիեէ սիկուրթաեա թուտճագ տը։

Maritime Insurance Cie, Limited
of Liverpool
Capital £ 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ
ՏԷՆԻԶ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲ.
Սէրմաեէ 500,00 Ինկ. լիր.

Սահիպի իմզա, վարօր վէ եէլքէն կէմիլերի վէ տէրուէնտէքի էշեա վէ էմթաեը զաեէթ ֆայտէլի շարթլարա սիկուրթաեա թուտմագ իչին էգքիր գումբանեա թարաֆընտան բուխարա իսթիհսալ իլէմիշ տիր։

Ֆիեաթ վէ սայիրէ հազգընտա մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէրին, Գալաթատա Գամխանի խանը քէօշէպաշընտա տէմիր քէօբրիւեէ նազիր օլան օտաեա միւրաճաաթ իլէմէլէրի։

Մէզքիւր Գումբանեալարընն ահէնթօսու
ՃՕՀՆ ԲԱՈՒԼ
վէ ումուր ու մէսալիհինէ մէմուրու
ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ

LA CENTRALE

ԼԱ ՍԱՆԹՐԱԼ
ԼԱ ՔԷՍ ՄԷՐԻՏԻՕՆԱԼ
Լ'ԻՒՆԻՎԷՐՍԷԼ

Մէզքիւր իւչ Ֆրանսըզ սիկուրթա գումբանեալարը, մուայեէն ֆիեաթլա աթէչէ գարշը սիկուրթա իտէրլէր։

Մահէլլը մէրքէզի, Բարիստէ Բիշլիէօ սոգաղընտա 108 նիւմէրօտա տը։

Մէզքիւր իւչ գումբանեալարընն, մէմալիքի Շահանէ իլէ Կուանթանթանրն պաշ ահէնթօսը, Իսթանպօլտա միւսիւ ՅՕՐԹԻՆԷ ԺՈՒՐՏԱՆ տը։

Թաֆսիլի մալիւմաթ ալմագ, վէ Էպնիեէլէրինի սիկուրթաեա վաղ իթմէք իսթէեէնլէրին, Գարաքէօյ քէօրբիւսիւ գուրպինտէ Մէհէմմէտ Ալի փաշա խանընտա պաշ ահէնցախանէեէ, վէ Գալաթատա էսքի պօրսա գարշըսընտա մէմուրը մախսուսը միւսիւ Մարքիզիեէ, վէ Գոնթուար Մարիթիմ, Մէլիւզին, Բրէվօխանս, վէ Մէքիւրիթէ նաման տէօրթ Ֆրանսըզ սիկուրթա գումբանեալարը շիրքէթինին թէլլալը մախսուսը միւսիւ Տ. Գուրթէլլիեէ միւրաճաաթ իլէմէլէրի։

COMPAGNIES ANONYMESFRANÇAISES

ՏԷՆԻԶՏԷ ՄԱԼ ՍԻԿՈՒՐԻԹԱ ԻՏԷՆ ԱՆՈՆԻՄ
ՖՐԱՆՍԸԶ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱԼԱՐԸ

Իշ պու գումբանեալարտան Գոնթուար Մ-ըրիթիմ օլունուպ, սերմաեէսի Է-Ը դէլեօ ֆրանգ	185[illegible] տէ իհտաս
Մէլէ-ղէն օլունուպ, սերմաեէսի Է+է դէլեօ ֆրանգ	1857 տէ իհտաս
Բրեէզրա-ն օլունուպ, սերմաեէսի Է+է դէլեօ ֆրանգ	1869 տա իհտաս
Սէ+է-ըրնի օլունուպ, սերմաեէսի դէր պուլ-է դէլեօ ֆրանգ տը։	1836 տա իհտաս

Պալէատէ իշոր օլունան ահէնդ սիկուրթաը գումբանեալարը, պիրլէշմիշ օլսուղլարընտան, վէ քէնտի իհթիեաթ ագճէլէրինին ճէսամէթի հասէպիլիլէ, դաեէթ ֆայտէլի շարթլարա սիկուրթա իտիպ վէ թէէմինաթը միւքէմմէլէ իթա իտէպիլիրլէր։

ԹԻԻԼԱՍԱ

Սէն է-Ը սենէլէրին հասըլաթը

1876 տա հասըլ օլան քեար	684,266	ֆրանգ
1877 » » » »	371,547	»
1878 » » » »	347,256	»
Եէ.քիւնի քեար	1,403,169	»

1878 դէկէմբէր 31 տէ օլան ընէնդնը

Սէրմաեէ	8,500,000	ֆրանգ
Բեարտան ալըգօնմուշ իհթիեաթ ագճէսի	1,763,566	»
Թէհսիլ.քեեէ դարշըլըգ հրթիզ օլունմուշ ագճէ	1,823,314	»
Եէ.քիւն	12,086,880	»

Իսթանպոլ ահէնթօսու
Մ. Ժ. ԱԼՊԻՆԻ

Ահճէցիախանէ, Գարա քէօյ քէօբրիւսիւ գուրպինտէ Մէհէմմէտ Ալի փաշա խանընտա տը։

Թէլլալը մախսուսը
Տ. ԳՈՒՐԹԷԼԼԻ

ՕԳՈՒԵՈՒՆՈՒԶ

Մ. Վ. Ծանենին 1867 սէնէսինտէ Թէէսսա իլլէտիկի «Շէէմ» նամ մէշհուր էճզախանէսի, պու սէնէ մայիս 3 տէ միհթիրլէք օրմուշ իսէ տէ, սահիպլէրինին մէհարէթինէ լայըգ պիր թարգտա վէ տահա միւնթազամ վէ միւքէմմէլ սուրէթտէ պու տէֆա եէնիտէն թէէսսա վէ քիշտա օլունմուշ տուր։

Մուալէճաթը թըպկէտ, էտվանթը ճէրրահլէ, ըթբրիյաթ (տարֆիմըրի), վէ սայիր պիր ճիւմլէ էճզա մէ էմթատա էվվօրատան եէ ի կ'թիրտիրմիշ տիր։ Մէզքիւր էճզախանէտէ բէչէթալար իրամէլ իճրա օլունուր, վէ իրաճ ը պէօմիք տիպգամնա եաբըլըր։

Թօրատան միւպայեա իչին Մ. Վ. Ծանենին Իթանպօլտա Պաղչէ գարշուսունատա ճէլալ պէյ խանընտաքի մաղազատա պագը օլսա, թաշրա իչին գամիսօնլար մէզքիւր մաղազատա գապուլ օլունուրլար։

Բուսճուգտաքի շիւպէ բէք միւքէմմէլ վէ միւնթազամ սուրէթտէ պուլունմագտա տը։

1852 սէնէսինտէ Պէյօղլունատա սօղրու եօլտա թէէսսա օլունմուշ օլան 77 նիւմէրօլու Ծանի էճզախանէսի տախի մի մանիէյէ Մ. Վ. Ծանենին մախսուսմը տիրլօմալը Շիմտի Տօգթէօր Ց. Ծանի թարաֆընտան խարէ օլունմագտա տը։

Մ. Ծանենին խտիրէտէ տէ էճզաճը տիւքքանը վէ Պէյօղլունատա քիմեախանէսի փար տը։

Տօգթօր կոմիտաս Օրմանեան էֆէնտի, Եվվելքի կիպի, Մ. Ծանենին խսթանպոլաքի էճզախանէսինատէ սատի իչտէն սօգուզա գատար պուլունուպ, խասթալարը դապուլ իտէճէք տիր։

Ֆէյսթալը բէք էհվէն

ՏՕԳԹՕՐ ԹԷՎԷԲԷԼԼԻԵԱՆ

Միւմայէյէ Տօգթօրուն, սըրատա իլէթինճէ մէհարէթի սէրքեար, վէ եիկիրմի պէշ սէնէսէն պէրու ինտէլնաս մէշհուր վէ աշիքեար օլսուղու կիպի, մէզքիւր խասթալըգտան շիֆարէղիր օրմուշ նիչէ միւթէպէր զամլար թարաֆընտան տախի շէհատէթնամէլէրի պուլունտուղու հարատէ, Արնավուտ քէօյինատէ, Ագրնթը պուրնունատա վագը ճամիի շէրիֆ եագընընտա, քէնտի խանէսինատէ, հէր կիւն սաաթ պէշտէն օնա գատար, մէզքիւր իլէթթէ միպթէլա պուլունմագտա գապուլ իսէճէկի իմմաթ օլունուր։

Զինկեանէ Դրզընը ան էէտինճի ճիւղի չրգմրշ օլսա, վէ թէքմիլ թագըմ կէրէք մանթպատմըզտա վէ կէրէք քիմագճըլարտա սաթըլմագտա օլսուզունատան, վէ մէզքիւր քիմագը օգուեանլարրն քեաֆֆէսի տախի թէէզզիլ իսէրէք մէճճուն գալմագտա պուլունտուգլարընատան, կիւղել բօմոն օգումագ արզու իսէնէրէն, իշթիրարտա հիմմէթլէրէրինի արզու վէ սամէթ իսէրիզ։

ԱԶԳ

Նոյեմբերի Գազդիերէն—Հայերէն Բառարանին 16երորդ թերթը ևս հրատարակեցաւ։ Առայժմ կանոնաւոր կերպով չարաթը մէկ թերթ պիտի ելնէ։ Իւրաքանչիւր թերթի գինն է 60 փարա արծաթ։ Դիտաւոր մեծերանոյն է Փրէնկեան դրամագլուխոյն, Ուզուն չարշը, թիւ 362. կը գտնուի նաև ամեն Հայ գրավաճառաց քով, Արշակ էֆէնտիի թըղթավաճառանոցը ի Գալաթիա, և Վայսի քով ի մեծ փողոցն Բերայի։

ԴԱՄԱԳԻՐՔ
ՀԱՅ-ԱԶԳ. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
Ի պէտս
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ
ՀԱՏՈՐ Բ.

Մինաս էֆէնտի Գարամանճեան թերթիպ ու թէէլիֆի օրան պու միւքէմմէճէ թարիխիմիզին պիրինճի ճիլտինի զաթէէ իրան իթմիշ իսիք, իշմէճ պու տէֆա իւրինճի ճիլտինին ըստնիւմայի զու հուբ օրատուզու, մա մէճմունիյէ կէօրիւրմիւշ, վէ քիթապճըլարտա 8 էր զշ. սամթըլմագտա պուլունմուշ տուր։

Մէզքիւր քիթապ կիւզելճէ թապ խոկմիշ օլսուզու հարատէ, 340 սահիֆէտէն իպարէթ օլտուգտան պաշգա, կիւզելճէտէ ճիլտէթարբիւմիշ տիր։

ՆՈՒԱԳԻՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆԻ

Բոմանդակութիւն

Թիւ 11. Տէր կեցո՛ զՀայաստան։
Հապա քաղաքունը։
Թիւ 12. Արտասուք։

Նուագաց հրատարակիչը այս առթիւ կը յայտարարէ ի միտմուութիւն պատուելիներուն բաժանորդաց թէ հաստատապէս որոշած է այս գործը չարունակել, և եթէ այնչափ ֆնաս ևս կրէ նիւթապէս որոյ չկարենայ հանդուրժել, գոնէ մէկ շրջանը անչուշտ պիտի աւարտէ հրատարակելով հեազհեռ սոյն տեարերն ըստ առաջնոյ յայտարարութեան։

ԳԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ
ԳՐԵՑ
Նպաստ Յ. Գորգեանց

Եիւղ սահիֆէտէն իպարէթ օլսա, վէ կիւզելճէ թապ խոկմիշ օլան պու բիտալէ, մէ.թիէպճէ հալէրաէն պահա իմմէքատ օլտուղունատան, հէր.քէսին օգուտուպ խթիֆատէ իմմէսինի արզու վէ նասիհաթ իսէրիզ։

Մէզքիւր բիտալէ եէնի ճամի Զիլինկիրէր էճատէսինատէ, Մ. Ղուկասեան քիթապխանէսինատէ, 5 էր գշ. սաթըլմագտա տուր։

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ
ԵՐԿՐԱՉԱՐՈՒԹԻՒՆ
Վասն նախապատրաստական
Ա. Տարւոյ
Թարգմանեալ
Ի Յ. ՍԻՄՕՆԵԱՆԷ

Դրրդ սահիֆէտէն իպարէթ կիւզէլ պիր տէրս բիտալէ ճիկի տիր պու քի, մէ.թիէպէրիմիզտէ խոթիմալ օլունտուզունատա, պիւյիւք ֆայիտէ հասըլ օլաճաղընատա չիւբհէ եօգ տուր։

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱԳԵՑ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ